MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA
Érk. 1885. szept. 21.
Pádasdy-gyüj.
XI.
K. 1

## Jelige

A sorsal békeségben élj
Imádkozz, dolgozz, bízj, reménylj
Úgy ki fog segíteni minden
Bajaiból a jó Isten.



A

# Nádasdy-féle száz arany pályadíjra készített

# Költői Elbeszélés

× × × × ×

## A sors véletlen bosszúja és játéka

× × ×

Most jól alszik szegény gyermek, indúljunk édes anyja míg fel nem ébred, mert ha fel kél legalább zúrral szándékunk füstbe megyen; pedig tudod hogy ez a három gyermeket sehogy sem tudjuk el-apláz ni; tudod hogy elhordozhatatlan s kétségbe ejtő időkövetkeznek ránk, tudod hogy az általános szükség és nyomor miatt munkát sem igen kapnak, s hacapunk is valamit tudod mily sovány fizetések; de megte ezektől a kis gyermekektől nem is dolgozhatsz úgy mint kellene; magam pedig mint beteges ember arra ter is nyújtsa alatt terhes kadok, és ki abból hová lesz ek?- Ki ítéli a nép jövőjének és módosnak ismeretem valaki majd csak felnőtt a szegény gyermeket, s nem vesz el az emberek közül- Indúljunk édes anyja míg fel nem ébred-

Így beszélgetett a nyomor és ínség által őszi fészkéből pipével s három gyermekével, a nagy világba üzött Kapi Bundok István pipéher, egy terjedelmes puszta nak á kápolnán hol pihenni letelepedtek, s a szegény gyermek elaludt. —

Az

Az édes anya keble, kinek emlőjéből alig ujs egy bol
dog talan csecsemő szivra á sanyarú élet táplálékás
Ravakra fájdalmasan hullám dor-Lelke sanyarú hely
Zetülön sá szemenyeken jövön- Könnyekben uszó szemü
pedig ölében nyugvó s kemeny sorsát meg nem isorvadó
s nem is sejtő gyermekén á szegény nyolcadnapos Ja
nikán csüngörek- s végre egy kehér sóhaj után oron
dá- hás tu felébred szegény gyermek, szegény boldogtalan
gyermek s nem talál ju benünket, tová lesz! mi le-ş
lelöle?- kétségbe esik és keserüségében meghal- szegény
gyermek, szegény boldogtalan gyermek! áh! de miért
és sülelek én tegedet! miért kellett látnom első an
gyali mosolygásodat? vagy miért nem halhál meg
első csókom s ölelésem alatt! mind pihed, mind pihem
miuk á szegénynek, miuk á nyomorúltnak az élet!! oh!
isten! oh! én istenem!- - - szegény kedves gyermekem!
bárcsak soha fel ne ébredtnél erre á nyomorúlt élete!!!

Az Anyának ezen fájdalmas sorai, kitség kinül az
Anyának szivét is keserüpróbára tevék; de a keserüebb
tetmészetü Anya, kiblefájdalmát elnyomva
Keinek nyomorúlt képzelve ismét igy szól- édes feleségem
elgondolhatod hogy nekem is végtelenül nehezemre esik de
természetellenes lépés, bennem is sir á lélek, de képzeld
csak, majd ha á kenyérére sírnak, ha ehetnek, képzeld
csak ha majd éhen vongyosan, sápadtan előttünk fek
szenek, s megenyhiseni nem tudjuk őket- képzeld hogy
á hideg ellen nem védhetjük, nem melengethetjük- ez
a kétségnyt még ölünkben is elhordozgatjuk, sistelünktől von
gyainktól is felmelegesnek, s emlőinkből is elrápláljuk- de
szegény Józsikának már gyalog kellene velünk szaván
dokolni



szaván dokolni, ehesen vongyosan, fárva, nem birná ki ve
lünk az élet terheit emelni- látjad édes anyja á jó kemeny
csinos, ügyes, innentül már majd hasznár is lehet venni,
valaki majd csak találhatik aki megszánja s felfogadja á-
hidd el jobb dolga lesz mint ha velünk lenne, hekát endrjünk
mig fel nem ébred-

Az anya belátva hogy férjének sok tekintetben igazsága
van, ámde az édes anyai szivérzelmein a nyomor és utol
Sodás megszakadhatja ugyan, de el nem pusztithatja- az a
nya tehát mig á férj égető fájdalma miatt ajkait összenyomva
Az vonszolá s ín dülásra késztetve- alvó kedves gyermekét Jó
zsikáját még egyszer, és ez életben talán utolszor megcsokolan
dó, lassa mint egy elevenkoporsóra ráborúlt, és sirt, sirt ke
servesen mint egy jó édes anya, nem is meghalt, hanem élve
á vad sors által elragadott gyermeke felett sírhat- felkelt nem az
sérdergesé tőle- édes mamám! hát á Józsikát ott hagyjuk!! ne
hagyjuk ott szegény Józsikát, én ijsz a megyek felköltöm!

A szülék nem szóltak, hanem ajkaikat összeszoritva csak men
tek, s á kis testvér még egyszer sóhajtá, szegény Józsika!!!- oh!
ti földnek boldog külöttei, ti gazdagok! ti kerekesek, kik
nem ismeritek az inséget á nyomort- kik még soha nem éhez
tetek, nem fáradtak, nem sirtatok- kik á bőségére boldogságos
melyben éltek egy csepp verejtéket sem éjszeretek; kik soha teher
nem emeltetek, el nem fáradtatok s nyugalom a szükségnek
nem volt- kik á márvak fedele alá, márvak kinyörületére soha
sem kinültatok, s márvak ehányt vongyaiba öltözni nem kény
szeritettek, ti nem ismeritek az életet, nem ismeritek ti an
nak keserveit, s fogalmatok sincs annak terheiről- oh!
nincs mit ha volna, megszánnátok á szegénynek sorsát
sebek

ebek helyett inkább a szegény árvákat és szerencsétlen jövevényeket táplálnának, vagy az élet kívánságos szükségein felül egy alkalmi nagyon is bőven arukkal sietnek sürgő pénzsúlyokat, inkább az emberiség nyomorának enyhítésére fordítanák, mint hogy pusztán elmúló hasznokra sőt nagyon sokszor kapzsi vetélkedés és elvetemedésre lőnének; mert végre is a becsületes szívnek, mi nyújthatna kiszámíthatóbb boldogítóbb örömöt e világon mint a szenvedő fájdalmainak keserveinek enyhítése? mint a kétségbe esettnek megmentése, tudjuk azt hogy a szülei vagy gyermekei sírva, a szenvedő fájdalmaiban epedve kétségben éppen oly lángolón tudnak keresni, s éppen oly hűvösen tudnak fájni mint a bíbor bársony alatt. Mire van hát még is az, hogy oly nagyon gyakran mindkét egyesek, mind az egyesnek nem csak jelesei ebbeli törekvéseiket, s az inségnek nagyobbára csak áldozni tűnt olyanok kik nagyon kevéssel megmenthetők lennének valtra, mint húzódik a szegény a szegénytől? s miért fázik a gazdag a szegénytől? éppen arról alig segíthetne rajta?- talán azért mert tudja hogy az a gazdag az ő sorsát nem érzi az az képzelni sem tudja azt magának, következésképen azt enyhíteni sem hajlandó, míg a szegény ha másképp nem segíthet is legalább részvéttel kíséri a szegényeknek szenvedéseit.—

Míg a szegény szülék lelkében ilyen gondolatok forognak addig az úton is jól elhaladnak, a gyermek pedig még mind élég aludt. Szegény! bárcsak soha fel ne ébredne! - ismét e szavakkal törte meg az anya a csendet, a kimondhatatlan fájdalom okozta csendet.—

De keseregj édes Annyám. Sőt inkább vigasztalólag ismét a férj hiszen ha a jó isten az égi madarakról is gondot viselt, Jó Zsikám annálinkább nem fogja elhagyni, mert az égi madárkáknál már még is csak békésebb idők után — azután meg, kis lányom ők ezentúl is szemmel tartják s tudni fogják hogy mi fog lenni, mi lesz? s ha csak sírton is de azért még meg fogod látni, és ő még idővel úgy lehet minket is eltáplálhat.

Így képzelgett



Jó hiszen meg is érdemelnék tőle- válaszolt az anya, kik így egyenként elhagyták szegényke mint egy hitvány rongyot- Mi értelme ez mi felettünk a fekhelyének? ha boldog lehetne is? mi csoda vad állatoknak fogná az minket tartani, s milyen keserű, milyen fájó érzelmeket fogna lelkében felidézni azon gondolat hogy mi őt nem keresték, hogy ami őt elhagyták elvesztették s gyámoltalan sorsára pusztán.

Ne beszélj így kedjel édes anyja! az isten útai a milyen bölcsek épen olyan titkosak is, ő az emberi rossz tettekből is jót tudja kihozni, bízzunk tehát ő benne s a szegény Zsikánk bízzuk egészen ő reá, én erősen hiszem hogy megsegíti.

Ő is hiszem azt folytatá az édes anya- s ismét a párna borult vala kérem és az istenhez hogy így legyen- de azt is tudom ám, hogy az isten eszközök által szokta munkálkodni és senki kedvéért esudát nem tesznek s természeti örök törvényeiről el nem tántorulnak, az eszközök pedig nagyon sokszor a gonosz lelkületlen emberek szoktak lenni, sőt ha az a szegény gyermek is olyanok kezébe kerül- Azt is tudom hogy az éles a szegénynek az elhagyatottnak mily nyomorral teljes- s hogy a szegénynek szerencséje is, mint mondani szokás- szegény- még azt is tudom ám hogy az emberpel nagyon nagyon kevés kivétellel a szegénynek szenvedéseire mily hidegek, mily közömbösök- sőt ha lehet nyomorúltul gyámoltalanúl vész el. sőt ha mondhatlan keserűsége alatt gyenge kebele megszakad, kétségbe esik- ki lesz azért felelős, mondom ő! s bírnának akkor még is ezt a különben is nyomorúlt életet tovább tovalatni! Szegény gyermek! szegény kedves Zsikám sőt ha felébredt azóta, mint sír az, mint esik kétségbe! jaj nekem! jaj! jaj nekem!!- - -Így beszélgettek közöt az anya mondhatlan fájdalmának terhe alatt lassan tántorogva, nézve nézve, s már már visszafordúlt, de a keményebb természetű, szerencsésebb hitű férj sőt határozta, s folytán az isteni jó gondviseléssel bízavám tovább haladtak- A kis Erzsike azomban, többször felvetette a kérdést sűlének

szülének, hogy hát a Jázsika mégis maradt el? de vá
lasz kegényke, természetesen nem nyerhetett.—

Kalándok István lásán nejének irondhatlan kürelmét
végtelenül sajnálta ő, éppen azon okoknál fogva hogy miért so-
sakara vagy miért vonja el a tárgytól csak valami nagyon
is annak figyelmét, mikor a földön meglátott egy öfsek ajroga
tott papirost, felvette, kibontja, s ezt olvassa vala

" Ne hazudj Jézus ezt világosságra
" Hogy gondot tart az anyád e világra,
" S nem vagyunk vakszerencse játéki
" Ha egy verébfi vagy egy hajunk hála
" Lesznek: az is tudva van ő hála
" Semmi sincs kicsiny vagy csekély néki.

Ne lásod édes annya, az ajó isten mindoda gyönyörü virgaszta
ló szavakat vetett ide elörkbe-hiszen hat egy az anyai fejérké
ből keresett gyengeverébfiúra is gondot tart, hogy ne veszni, néki
gondja á mi kegény kedves gyermekünkre, kis kénytelenségből el
hagyunk és erős hitnek ő tá birtunk? de hallgasd csak tovább

" E világnak történetei
" Lesznek akaratjából:
" Nem á vélletlen veretei
" Sirokat csak vaktából
" Hanem úgy mennek végbe
" A földön és az égbe
" A mint Tájából kijönek,
" A mint egy fő gondviselőnek.

Már most ezekből á gyönyörü beszédekből megérthetted édes an-
nya hogy itt vélletlenségből az isten akaratja és igazgatása pél
dául semmi sem történhetik; és igy az is az isten akarata és igaz
gatása folytán történt hogy mi a Jázsikát elhagytuk, s mivel
ez még is még a erkölcsiségbe is mélyen bevágó tett, jó úgy alus
todom hogy á jó isten azért engedte megtörténni ez á mivel tettün
ket, hogy abból idővel á kegény bünösen gyermek részére jót hoz
zon ki, és én teljesen meg is vagyok minden fájdalmam mellett
is nyugodva arról hogy az istennek jó gondviselés, ez á gyerme
ket boldoggá fogja tenni.—

Még az



Még az erős hitü fájó keserge nejét igy vigasztalgatta
mint ők, úgy az idő is haladott, s á gyenge gyermekei test
az édes álom álmaiba merült erejét nyerendő a nyerendő álomra
hogy ő nagyon sokan kergetik és hogy senki sem védelmezi se,
más felnyirá, körül nézi s látja hogy álma nem csupán valósággá
vált-ugyan mert valóban minden nyomorúságai, minden kín
zásai vesztek el ürőbe, s mines senki ki védelmezze-hülei
messze, messze, elhaladtak már.—

A felébredt gyermeknek elhagyatása kínos érzetében kemé
lább tehet el könnyeket, mint sem a jaj hang kebléből ki
törhetett volna-sőt zokogott panaszosan, bánatosan úgy
hogy á pogány is megsajnálta volna-és az senki sem érezte
senki sem hallotta-Beszéle, sírt, kiáltott, szülei hívta, és
senki sem felelt, senkit sem látott-elmenült-elfáradt, virsgá
lodott, végre á kegény de még is az ő gyenge lelkéhez forrott
családnak á nyomait á pirban kereste-nem találhatt ah, de
sakan kergetett kegény fiú, és senki sem védelmezi, senki sem
vigasztalá, egy ezül minden tanács nélkül állott mint törött
virággal a nagy világ kürepén, senkiről nem sámva, senkiről nem
gondolva, mindenkiről elhagyatva elfeledve, nem tudva nem
tudva, s mennerbarafsó helyzetét.- Igen az élet zajos tengerén gyenge
Zúrott s evedző nélküli sajkával, irány, cél és terv nélkül
hányatni nem egy nyolc éves gyermeknek, de árihatalmat
már sokszor megkürdött edzett férfiúnak is borzasztó helyzet és
a kegény gyermek igy állott a világ pusztáján egyedül.—

Az emberi szívnek egyik tulajdona az, hogy ha á szenvedé
sek első rohamát kiállotta, mint fáradt csatázó fél kedvet
lenül elfásul-Igy á gyermek is erős kürdelmei után, mintegy
kiégett marodny, megállott hidegen vizsgálódott, s látá hogy
á távolból alakzatforma rongyos lények körülötte feléje, mint
az ő szülei-kicsit sebesebben kezdett verni, szemei tisztábban
fogtak, segéz valója á távolban mozgó tárgyakon függ

gött

gőzs minél közelebb menteknyerrá annál jobban örül, mert már arr is észreveszi, hogy azok szennyesek és rongyosak mint az ő szülei-ahá. a gyermeknek rongyokban és nagyon kedvesek szülei, a szív, rongyokban is szereti a drágakövekkel- -ahá, de a szegény gyermek örömé annak azok közeledésével, mint a nyugvóra indult nap lassan lassan elhagyja, látva hogy azok nem az ő szülei, hanem idegen kalandosok- Csalódás! szegény gyermek! no de hiszen az egész élet nem egyéb mint édes reményt és keserű csalódás- Láma gyermek születésében reményleni és megcsalódni, - mikor a boldog sakar mesterül megfogja a már reményleni, s ismét csalódni, egész életünkben ezerfélét reménylünk és millióféle csalódunk és megis folyvást fürkészük a szemfényvesség kalait- minél többször csalódtunk annálinkább hiszünk, és minélinkább hiszünk, annál többször csalódunk, mert mi egyéb az élet folyása?,

Örömi és bú váltakozása?

S a szív reménye s csalódása.

A boldogok a gyermekben jövőjének csak fényes oldalait látják, s annak a legnagyobb szeretettel és nyájassággal közelednek magukhoz, párolják, s minden jóra igérvén nekie magokkal viszik.

A gyermek ezen helyzetében, a mennyire gyenge szívének testben sebet engedé, ezen helyzetének is örül, és reményleni, annálinkább mert ezen ő pártfogói is épen oly rongyosak és barnál voltak mint az ő Szülei- De miért is örül ugy a szegény a szegénynek? a rongyos a rongyosnak?- talán azért hogy bajtársak? talán azért hogy a nyomor tengerén egy sajkában eveznek, s kenyedésében valónak?- Igen a közös kenyedés a szívnek erős barátságot nyújt, s azt tűrhetőbbé teszi-

Csokonai pedig épen azt mondja hogy

„ Szines is másban e világban
Gyönyörüség
„ Csak abban hogy páros is a
Keserüség-

szegény gyermek ha tudta volna, hogy az ős pártfogó sorba vett gonosztévők, mily szándékkal vannak

felőle



felőle, elfutott volna előlök mint a kakas elfutni veréngző vadakt ól, de ő szegény mint vízbe haló a nádszálhar, a gyermeki szív ártatlanságával ragaszkodott hozzájok, s haladott velök isszonyú sorsának elébe.

A tudatlanságnak, a nevelésnek, a durvaság-kegyetlenség kétkedés, vadság, szóval minden kigyomlálhat ború közül, termékeny édes szülötti; A milyen mértékben müvelet valaki, vagy valamely nép, épen oly mértékben fogékony minden nemesen szent- kivételeknél legfeljebb is az alkalom s körülmények tépik á különbségeket- akárhonnan jöjjön a tanító példa beszéd:

„ Nem vétkeznek a jók, mert tisztelik a bün erényét,
„ Bűnba a rosszak nem- mert félnek a megtalálástól!

Hogy á müvelet ember vagy nemzet egyszersmind erkölcsileg is szokott lenni, azt tagadni nem igen lehet, a kiegész erkölcsileg az egyszersmind jellemtelen és szokott lenni, ámbár pedig ez á kés kiba meg van, ezt az isten képe sincsül le van tépve a palanderól-

Ezek á gonosztévő csavargók is régen letépték azt átala tos arczaikról, azért tudták magok közöt azt határozni, hogy azt á szegény fiúk, azért hogy az emberekben magok iránt nagyobb könyörületet gerjeszthessenek, s által magoknak nagyobb haszonhajthassanak elfogják bénítani, kezük lábait kifogják csavarni, sőt hogy esetleg szüleit vagy más valaki meg ne ismerhesse semmiről is megfogják fosztani, s midőn ezen emberi érzést fullázaptó kegyetlen mütételre már alkalmas helyen vélik magukat lenni, hozzá fogtak á szegény gyermek kezzásához, ki is á lábain megkezdett müvészi kövekezésében természetesen ijonyúan jajgatva sikoltozva, mire, legyen hálá á szegény jövevények sorsa feletti örködő istennek, kés fiatal még elég jókor arra termett, kik a gyilkosságos sejtető kétségbe eltett sikoltáson feltünedve a gonosztévőket kemény kérdőre vonták, de azok mit sem

akarván

alarván vallani, a gyermekkel ki most már teljes biztonság
ban érezve magát mondanak el mindent, minek következés
tében á gonosztévők bekísértetnek és á törvény büntető ke
zébe szolgáltatnak által.—

A szegény gyermek a gonosz tettü koldusokban kikhez an
nyira bizott családott- új párfogóiban ismét reménytelen
bajon nem fog é ismét csalatkozni? ki tudná előre meg
mondani?!-

Szegény anyai szív! borús sejtelmeid de hamar valósul
tak, de az anyai szív hisz még inkább valósúl, mert á jó
isten csalhatlan gondot visel á gyermekre- Igen tehát hogy
á ki az istenben igazán bízik soha sem csalatkozik meg.—
Mindazáltal elvitázhatatlan igazság az is, hogy ha az ál
lam kormányok gondoggá vagy boldoggá nem tehetnek is min
denkis, de ár már elvitázhatatlan feladatuk hogy á minek
séget s becsületes erkölcsöket a népeknél odáig fejlesszék hogy
egyik sors üldözője a másik sorsüldözőjének gyilkosa ne legyen
hogy az effele esetek által az istent jó gondviselés is olykor
van kétkedésre is, ám alig inkább mert az istent gondviselés
is csak is bizonyos meghatározott törvények szerint működik
és mutatkozhatik, de á mellett mint á tapasztalás is igaz
volja millió szerencsétlenségek megtörténhetnek, mik
ha á nép értelmes és erkölcsös volna ha nem is egészen
de legnagyobb részben bizonyosan elmaradhatnának.

A szegény gyermek szerencsétlen története, de szeren
csés megszabadulása után á legközelebbi község bírája á-
par viszen be- A nép á találó gyermeken elkövetni szán
dékok borzasztó esetekre példát szokás szerint, á bíró há
zánál összetódúlt, bámúl, majd boszankodott, majd örült hogy
á szegény szerencsétlen gyermek még is csak megszabadúlt

tott.



Azon körben a gyermekhez, mint ily esetnél szokás több
féle kérdésekes intézték, kinek feleletéből annyi kitűnt
hogy neki anyja, annyja és még kétkedésebb testvére és van.
valamenni azt is kitelelesett, beszédéből érteni, hogy azokra
gyon szegények s talán őt is azért hagyták ott szándékosan
míg aludt- Elbeszélte azt is hogy á gonosztévők őt tolta
láltak, hová tették és hogy kezeit lábait erősen befogván mint
kérdeni sat. de azon kérdésre, hogy kihez való"
s hogy hívják nem tudott többet felelni mint azt, hogy "
Jóska, a testvére pedig egyik Erzsike, a másik Janika-

A gyermek sorsának hallására á jelenlévőkben fájdal
mas érzések támadtak, annyival inkább mert a fiúcska kül
fejű, élete való okos ügyes volt, s kinek egy kinek más gondolat
forduló meg agyában- ki a szerencsétlen gyermek helyzetét, ki
á szülék nagy nyomorúságát, ki azoknak kemény szivüségét
mérlegelte magában- mi körben á bíró azt á kérdést vetí fel
hogy hát most már mitévők legyenek ezzel á szerencsétlen
gyermekkel, ezzel az elhagyatott szegény árvával? mire az
egyik monda: már á szélnek csak nem erőltethetjük a,
másik megjegyzé: majd csak meg él közöttünk szegény fiú,
meg hát- nem hal meg közülünk ehhez mondá a harmadik,
a negyedik pedig azt tanácsolá, hogy a megyei hivatal
nál kell jelentést tenni s á szülőket keresteti sat. sat.
Kerülhet ez elő több ilyenforma beszéd is, de azt még sem mon
dá egyik sem, hogy nohát én majd felvállalom, felnevelem
ember lehet belőle, s mivel gyermekem úgy sincs- pedig
ilyenek is vannak mindenütt- hajól viseli magát min
den vagyonomban örökösömmé fogom tenni sat: Nem
ám! mert mint á gyermeknek édes annyja megjegyzé
az emberek hidegek, közönyösök mások sorsa iránt.

Haner

Hanem á jegyző, ki Szintejelen volt, s ki á tanitói hivatalt is nyerte, fájdalmas elmélyedéséből felsóhajtván, igy beszélt: már mit várnegyünk, s mit jövünk mentünk ti ezzel á kegény fiúval ide oda, s mire czélszerünk magunkat? tud ennek szüleit, honnan sem tudjuk? s á megye is mit tehetne velök, honnan tudjuk ily erélü gyámi intézetünk nincsenek? Jer kell hogy minden jó keresztyén embernek szive gyámintézet legyen — a gondviselés ennek sorsát minkünk bizta, s talán alkalmas akar kolgáltatni, hogy meg nyugtassuk milyen keresztyéni élet lakik bennünk? — én tehát ámbár öt gyermekem van, s közvetlen tudomás szerint nincs effele kegény falusi tanitónak helyzetem nem valami sürgős, mégis minden ez egész kürségben egyetlen ember sem akadt aki felpártolta volna, felpártolom én háromhavi nincsem gyermekemnek fogadom, s ha alkalmas lesz rá tanitani nevelni fogom mint magamét, legalább addig mig á maga ege és kárja után kenyerét megkeresni képes leend, s hiszem hogy á jó isten nem ver meg tettemért, hanem inkább megáld, s kijuss anyja emlék sirás is — De gutyi er órától fogva édes fiam! jó légy, jól viseld magadat, úgy én a te elvesztett édes anyád helyett édes anyád lesek —

A jelenlévők most már egyfelől kegyenkedtek magokat hogy á nálunknál sokkal kegényebb tanitójuk, á keresztyéni közeletség teljesitésében túl tettvajtak — másfelől bámultak tanitójuk Nagylelküségén, kinek sovány jövedelmeskéjéhez külön ben is ős gyermeke volt: és most ismét egyel többet akart volt az táplálni, szeretni és becsülni — a jó példa gutyi annyira hatott á népre hogy most már tudja isten hány árvát is el fogadott volna — A jó tettnek, á kemes áldozatnak, legelső és legszebb jutalma az édes önelégedés — legszebb visszafizetés a hála, legboldogitóbb kivánkozmánya az utánzás —

Ebéren



E szegény Jóskának kis sorsa után Zarándok Jóskának nevezték el, már most jó helye és jó anyaleve; s ismét beteljesedett az anyai szív hite reménye, hogy á jó isten Jóskával gondot fog viselni: ah, bizony á kit az isten ben bizik soha sem csalatkozik meg, csak hogy ama hit- ama bizalom ne csak á szájé hanem á szivé is legyen.

Jóskának fogadott anya házánál jól folytak dolgai A tanitó úr, ezen tettének helyben hagyására, s á kegény gyermek iránti szivére, szive lelkére haló szavaival elsőször is nejét, kinek gyermekei vel úgy is elég baja volt, igyekezett megnyerni, kivel szerencsés ezélt érvén ismét majd á maga, majd az iskolás gyermekeket iparkodott á kis Jóska helyzete iránt sánalomra s környülete bizni; előadván nékiek részletesen hogy mily kiszolgáltatva szülöt az, mint marad apa anya kétkül gyámoltalanul, s hogy mennyire kötelességek ők hogy szülőik sziválói vannak, s mennyire tartoznak isten iránt hálával lenni, azért hogy ők nem olyan szerencsétlenek, s hogy ha annak helyzetében volnának mily jól esnék nékiek is ha valaki pártul fogná, s keserü sorsukat jóságával enyhitené — sat.

A gyermeki romlatlan s fogékony keblekben jó tanitójuk szavai viszhangra találtak nagyon könnyen, minek tüzetesen a gyermekek, a kegény jövevény gyermeket nem csak hogy nem bántották, nem csak tajnálták, hanem szerették is, még pedig annyira hogy kuzonbányaikat versélledve osztották meg vele — úgy hogy Jóskának dolgai most már mondhatni egyébként nagyon is boldogul folytak volna ha gyenge szivét el nem vesztett szüleire, s kedves kis testvéreire való visszaemlékezés szünetlen nem vérzi, ámde az gyógyithatatlan seb maradt gyenge szivén, s ily sebnek ir nem tud teremni e nyomorult föld —

Hát á gyermek szülei hol jártak? mit csinálnak? azt ezi válják hogy á szülei sir öfröne után, mely még á legrajzabb nyomorban, s legtermészetellenesebb tettek büzött sem tagadhatja meg egészen önmagát — a gyermek hol?

és hogy

hogy lésén türödelek, elvesztek, s utánna kémlelödtek - termé
szetesen azért, hogy ha azt jó sorsban lenni tudhatnák, azzal
lelköl háborítja esendeségünkét; de azon szerencsés, mintegy Jós
ka egészen más irányban, még jobb jó reménye nincsen - a sors
tóltak megtagadtat - tudatlanságban pedig fölvén a bün terétől
nem merek; és így a külső sir örülhet sajgó fájdalmra nem
enyhülhetett - de sőt minél a mindég a hagy abbnagy obb
nyomorba sülyedés miatt még a valók lévő kis gyermekek
táplálására is teljesen képtelenek voltak ur inséges idők miatt
munka pedig kevés volt, s az is kegyetlen rossz fizetésü, de
az apa is most is folyvást beteges lévén, habár mennyire
volna is, s bár mely gardagon fizetésü volna is, folyvást nem
birna a külsséggel természetes szükségletek, s terhes adóval küz
dő nép könyörületére számot tartani sem igen lehetett, mert mi
dőn fiúkból volt az inséges, a kérő, mint az adó mint a segítő
ni tudó - hát ha még nagyon könnyen történhető halálára is rá
gondol - ily helyzetökben ismét azon kellett tusakodniok, hogy
a már ötödik éves Erzsikével mit csináljanak - Az a kétely kö
ző műészet, a mit szegény Józskával ellöttek, s melynek szívük
be szakadt törte folyvást égetőn fájt, ismét megkísérteni már
nem merték, s nem is lehetett volna a már csak azért sem, mert
Erzsike sokkal fiatalabb és gyengébb volt még mint Józsika,
de hálá a gondviselésnek, nem is lett rá szükség, mert a jó Isten
akkor van leghözelebb a szegény emberhez, midőn a világ legmes
szebb távolban tőle, midőn legjobban el van hagyatva - történt
egyszer is hogy egy birtokos községben, egy igen jó módú ember
harmadnapi hogy egy igen gazdag örvegy úri asszonyságnál talál
tak néhány napi munkát kinek egyetlen gyermeke vagy más
féle örökösei nem lévén, a gyönyörü külsejü, virgonc, s ahoz kedv
es kis Erzsikét annyira megszerette, hogy elhatározta magá
gában, mi szerént azt, ha szülei bele egyeznek, örökbe magá
hoz fogadja, s hajlandónak mindenjószágában örö
kösévé tenni, s ebbeli szándékát a szülőkkel is tudatni, de

azon feltétel

de csak is azon feltétel alatt hogy ha elmenek legalább
addig míg ő el sohasem többé nagyobbat a leánykán ne mu
tassák, mert csak úgy élhetné bele magát úgymond abba a
helyzetbe és tudatba hogy ő az ön leányom és ön az ő
édes anyja vagyok, ha ezt megtenné a leánykát elfogad
dom, úri módon felnevelem, s ha isten úgy akarja ő
boldoggá tesszem - Önöknek is pedig hogy életök terhe
in könnyitsek adok önnek ezüst forintot, s élelmi szer is
annyit a mennyit csak elvihetnek - stb.

A mi a gyermek szerentsésejés illeti, annál nagyobbat
nem is kívánhatott volna, mint de a szülei szere
tő szívnek egy kedves gyermekről élve örökre megválni,
arról élve örökre lemondani, azt soha többé az életben
nem látni, arról elbúcsúzni, s tőle még csak el sem búcsú
zni, meg sem ölelhetni s utoljára még egyszer meg sem csó
kolhatni - hol találhatnának ennél is fájdolmasabb vi
szontagságot - de választani kellett, s igen alkalmasnak vélt
tottak ez, a mi nálunk egy annyi szívszaggató, de a kis Erzsi
ke jövőjére nézve boldogító volt - tehát ez hagyatott.

A gyenge gyermeki szív kivált jó sorsban, még hamar
kibékül magával, hamar feledi ujj helyzetébe hamar bele
éli hamar bele találja magát - Erzsike is bele találta
Nem így a szülők már különben is sebzett szivü szülék, ki
vált a kis Erzsikét, különösen Józsika elhagyása óta különös
gyengédséggel szerető anyja, oly levertek, annyi keserüséggel
szivében távozott a házról, a falusól melyben kis tépett
lelkének egy kedves darabját hagyta, hogy csaknem leros
kadott, csak a keményebb természetü férjének, biztató ka
rai, kedves Erzsikéjének jó sorsa - és a belső és kijutott
sok szép segedelem, s azon édes remény vigasztalá hogy vala
milyen egyszer majd - csak módját ejti ő annak

hogy

hogy Kedves Erzsikéjét Petra Petra meglátja, vagy ha nem látja is legalább a hangját ha az udvaron vagy kertben ese végni fog meghallja valóban úgy is tesz mint a fiaitól megrablott üres fészek körül sírankozó madár,- Kerülget te a helyet melly édes anyai szívének elrablott drága kincse rejtezése- de nappal nem mer mutatkozni a kirryéken nem sétál estvéken jár kerjök alá sírni, panaszkodni s Kedves Erzsikéjének avagy csak egy szivallását is meghallani- ó! bizony nincsen a földön olyan szerelem mint az édes anyai szív szerelme- s nincsen olyan bánat mint a szülői szív bánata, és e bánat egész életen keresztül tart, és e bánat nem enyhül, nem enyhülhet!!!

Az évek egymás után mint sebes folyók haladnak- mindenben változnak csak az anyai szív fájdalma nem változhat soha nem, mert a szívet rágó fájdalom égető fulánkja örökre benne szakadt mely enyhülést nem engedett- A szív mardosó férge ha olykor olykor szünetel is, de meg nem halhat soha- természetébűnesség.-

Térjünk vissza már most Jóskához- Jóskás mint hogy évei vel már ott állott a tanító úr tüstént tanulásra fogta, s a mellett hogy mind fogadott atyjának, mind pedig különösen fogadott anyjának nagyon kedvében tudott járni, s az iskolás gyermekkel is igen jól kitudott jönni, szembetűnő jó tapasztalás s minden re fogékony volt, úgy hogy a tanító úr külön nös nagy lelki örömét találta benne s a többi gyermekeknek is példányúl sokszor kitűzni.-

Így telvén el három négy év, már a szegény fiúnak szülei csak virrabban jutottak eszébe, de arról el nem feledkezett öket, s ha olykor lelke vissza tért a keserű múltakra, s szülei, s elhagyatottságuk képe jutott ak, csak érezhető, de senki által le nem írható fájó érzelmek dúlták gyenge keblét, mi közben az ő jó

hire neve



hire neve már a nép ajkán forgott, a tanító úr pedig már idejét látta a gyermeknek jövőjéről is gondoskodni- látta hogy a gyermek a tanulásra kivánó szeretettel van megáldva, a mellett élénk, ügyes, okos jó erkölcsű, és még nagyon rokonszenves arczú is, mely természetének adománya a fiúval emberek szeretetét nyerik, okosan használva, nem utolsó tényezője szokott lenni.-

Igen, de a becsületes lelkű tanító sokkal szegényebb volt hogy sem a tanításra költségeis évekre kiterjedőleg terhelhatta volna, egy alkalommal tehát mint jegyző is a bíró háránál így szólt a néphez-

Édes Anyámfiai! tudják kigyelmetek hogy én ezer előtt négy évvel a Kis Zarándok Jóskát magamhoz és fiamnak fogadtam és hálá istennek tetszemet nincs alom megbánni, mert Jóska oly jeles és oly jó fiú, hogy bárcsak tulajdon gyermekeim volnának olyanok hálás adnék a teremtőnek- Jóska igen jó tanuló, jó erkölcsű, ügyes, csinos, szóval kedves gyermek:- Mintsem úgy tetszik tulajdon birtoka, kár lenne másak kaszájára kapájára, napszámjára szoritani- Én ha telnék tőlem örömest kitanitanám a magam költségén, de örök tudják édes barátim! hogy én annak ese kély jövedelmü és sok gyermekü édes atya magam meg nem terhesem, hanem én arra kérném fel a kegyelmetek nagy lelkü ségét, hogy ezt a jó gyermeket iskolára fogadhatni kórhöltségem, hidjék el kigyelmetek nekem hogy ez a fiú arra nekünk még nagyon szükségünk fogja szolgálni sokszorosan, mert lelkemre mondhatom hogy Jóska nemek fiú, s én őszintébb tudom keresni, de már a magam gyermekeim sem tagadhatom meg ezt, mert akkor egyszerüen nincs mondanivaló a világ!

A tanító úrnak ezen nemes kiből származott indítványát egyhangulag Jóskás falusi tanulmányai után kürmegegyházzal elfogadták, s így a Kis Zarándok Jóska, ezentúl fogva, a Kőrösi diákja lett- A gyermek ügyének további vezetését nagyon természetesen a tanító úrra bízták, ki a fiú annak idejében a legközelebbi iskolába beirta, s a vándor Zarándok József

név alatt

pír alatt beirassa, a szükséges dolgokkal ellássa, a szorgalmas tanulást, jó magaviseletes erusánra és anyailag hívése körüli, eszébe adassékbe, hogy ő milyen sorsban lévő fiú, hogy ő a kárség költségén tanúl, s hogy ezt a népnél ő elfogúlva li számára, tehát úgy viselje magát hogy se őket gyalázatban ne hagyja, se a kárség hazafiatlan költésén reá végre még arra is figyelmeztetése hogy ha szorgalmas és tanúl mily boldog emberlesz, még úr is lehes belőle, hát ha még valaha szegény szüleire is rátalálhasna, mily gyönyörüségök lenne abban hogy az ő elhagyott szegény Jóskájok milyen úr, s mily boldogító lenne ő rá nézve is, ha ő nyomorral küzdő szüleit meg valaha táplálhatná még pecsétiri módon!!—

Jóska fejében a gyámasszonyának beesületes szívéből szakadt azon utolsó szavai— „hogy ha jól tanúl még úr is lehet, s hogy még szegény szüleinek táplálója is lehet sas. sar mélyen benn maradtak, s tanúlt is a mi Jóskánk úgy hogy igen rövid idő alatt, mind tanitóinak mind tanúló társainak nem csak figyelmét nagy mértékben magára vonta, hanem azoknak szeretetét s becsületét is teljesen kiérdemelte, minek természetes következménye az lett, hogy évenként csaknem minden öpröndéj az ő markába jutott, minélfogva a kárségnek nem sokáig kellett reá költeni, a mennyi a nép tehetősegesen késperesen örült, elősör azért mert Jóska jól tanúlt, és másodszor azért mert költeni sem kellett reá.

Mig Jóska az iskolai pályáját futja keressük fel azt a szegény keserge édes anyát kinek egész életpályája nem egyébb mint egy hosszú folytonos temetés, melyen kiintelen a kétel peserlen sors által karjaiból erőszakkal kitépett gyermekeit kelle siratnia.—

Jóskának



Jóskának kegyetlen elhagyatása, és általuk soha ki nem tudhatott bizonytalanságba jutása után szorosan vergődött még a szív az édes anyai kebelben, midőn ismét új sebet vágott az édes anya szivén— ámde még ott volt a kis Janika, s kinek szüleinek ez még sokszor szerzett némi enyhületet, mert midőn Jóska vagy Erzsike az édes anyának ezébe jutottak, azt vagdalta meg kétvel, s azt szivszorva hangosan dobogó szivéhez, azt fojtotta csókjaiba, és sejtéses előhajnalokon midőn a kis Erzsike lakása körül lappangott, s nappal kiküldik kenyerét soha éhezett, nem ezt mégis, hanem hogy a kutyák megugassák s velök ismeretséget kötkessen azoknak hányta— azt vitte magával, s ha olyankor Erzsikének csak egy sóhajtását is meghallotta, a kis Janikát, oly erővel, oly gyötrésesen szorította a bánatos kebléhez hogy az csaknem belehalt.—

Igy folyt ez eleinte, ámde az évekkel Janika is kinőtt a tűnyai karok közül— velök hát már ez sem maradhatott, mert ott nyomornál egyéb jövő és örökség nem várakozott volna rá, a gyermek már tiz éves és még semmit sem tud, semmit sem tanúlt egyebet mint enni, tehát erről is válnivok kell, s ennek is valami állapotot kell keresni, és találtak is, mert nem sokára egy a faluban laló szabó mester, Janikát csakugyan felfogadta inasának, de mivel még semmit sem tudott, először őt az is iskolába kellett járatni, s mintsogy szerencsére épen igen jó tanitójuk volt. s a gyermek is nagyon fogékony lévén, rövid idő alatt hatalmas előmenetelt tett, s végre az iskolázás után az inasi állásba helyezését— ámde miként a szegény Janika sorsa is már meglehetős kerékvágásban lett volna az ő jó tanitó mestere hirtelen meghalt, s halálával az ürlete is megszünt, s meg a Janika tanúlása is— hanem mi után, ezek így történtek, Janikát meghalt jó mesterének egy, Varason laló és fűszerkereskedéssel foglalkozó rokona mint ügyes

ügyes élelmes fiúst megszeretvén elvitte magával mindjárt a te
mecés alatt nával, s először tinasnak végre pedig kereskedő segédnek
használta - E szerént a gyermekek már anyagilag mindtúrherő sőt
mondhatni hogy jó állapotban voltak, s a szegény szülék lelke e tekin-
tetben már nyugodtabb is lett volna, ha érintkezhettek is volna
velök; de hát Jóskáról sem mit sem tudtak, Erzsikéről mennik
pedig nem szabad volt - Janikhar ugyan néha néha bejárhatnak
volna á boltba, mert azt tudták hogy melyik városban van, hanem
hát szégyenkeztek hogy olyan alapon igyunyájak volt. á mellett a
fiú sem igen ért volna rá velök beszélgetni, mivel á boltban,
többnyire mindég vannak vevők, de megelgondolták szegények azt is
hogy talán az úrfia majd azt is gondolná hogy nekik egyes mást op
togat sat. sat. tehát oda sem mentek, s voltak olyanok mint á még
szeden szüllött szüret után - üres - tépett - elhagyott.

Az idő örömeinkel s fájdalmaink által egyenlő sebességgel rohan, és
csak is nekünk tetszik az hosszabbnak vagy rövidebbnek - Ezen szegény
küzdő család felett is, gyorsan lesüne öt hat, tíz év, s Erzsike is más
tizenöt éve körül járt, szép volt, boldog volt, mert fogadott annya vég
telenül szerette, s á mellett gardagis volt, s Erzsikéje szülei tés
ben nagyon gyakran felfelsegítette, de hátához nem bocsátkat
ta, mind á mellett mivel kedves szüléire valamenyire maga
is vissza emlékezett Erzsike, másak által is gyakran figyelmeztetett
nagyon sokszor feltámadtak benne á szülei szerán kelt fájó érzések, a
szülek utáni vágy, szeretet, óhaj mely sokszor bús komolyá is tette - Kü
lömben is már az ily korban sebesebb fejlődésnek indúlt test növekedé
sével, az érzelmek is sokféle különböző irányban nyelvánúlnak
mert most kisírós örömes majd mélabús hallgatagság, most szó
raktozság, majd túlságos éberség sat. sat jellemzik á serdülő
kort - Erzsike sem volt kivétel á természetes emberi törvények alól
különösen mikor kedves szülei jutottak eszébe, mindig nagyon
lehangolt és hallgatag volt - olyankor keresse á magányt hogy
fájdalmas ábrándjainak szabad folyást engedhessen - A többek -
ben egy estve kimene á kertbe, ott á műhesben leült, elgondol

tozott.



tozott s egyszer csak elkezdi önkénytelen gyönyörű hangjával
énekelni ezen ismeretes nótát

„Nem halt meg énnekem - nem halt meg énnekem
„ Sem apám, sem anyám!
„Még is árva vagyok - még is árva vagyok
Igazán igazán!

A bűbájos, a szívet szúró hangokra, az akkor is ott ügyelgő
és hallgatózó édes anya csaknem leroskadott - szerette
volna a kertbe betörni, s angyal kedves leányát agyon eső
kolni, de á magas és erős kerítés miatt nem lehetett -
szerette volna helyette most is legalább Janikás agyon szoron
garni, de már az sem volt - tehát nyugtalanúl jött mint
jebb alább á kert körül, hallgatódott, érzsgálódott s a
kedves ajak újra megrendúlt - mondván

„Legyek bár akárhol - legyek bár akárhol
„Egyedül - egyedül
„Kedves szüleimtől - kedves szüleimtől
„A szívem még nem hűl -

Ezen végső szavak után mintha égből csepperte volna bal
szám az édes anya szívére - úgy tetszett neki mintha sokas ölel
kezett és csókolódott volna, ő sokszor megsiratott kedves
leányával, s csendes lépéssel nyúgodtan indúlt haza felé, s mond
hatlan örömmel beszélte el férjének hogy á kedves Erzsike mes
talált - Látod édes anyám, mond á férj - ajó Isten á szegény
szülék részére is tartozhatott virágzó korát, ne gondold hát
hogy minden örömes á gazdagok számára teremtett volna,
Bízzunk mi csak a jó Istenben bizonyosan jövendőben meg
több és nagyobb örömben is fog bennünket részesíteni. -

Míg Erzsike teljesen kinőné magát, s míg vissza tér
szeretett hazájába, addig menjünk, és nézzük meg hogy mit
mivel annyi ideig folyása alatt á Jóska, hogy mint tanúlt

mint végezze pályáját? mert az iskolából azóta már bizonyo
san kikerült – igen is ki – de hogy nagyon hosszasak ne
legyünk, s olvasóinknak is unalmas ne darázsunk; röviden hát
csak is annyit mondunk róla, hogy ő igen is az egész jogi tanfo
lyamot bevégezte még pedig a legdicsőségesebben, s úgy tért ő meg
az ő hiven szeretett védasszonyához és az őt gyámoló körséghez
hol az egyetemes nép és gyámanya jelenlétében, azoknak eddig
iránt a tanúsított kegyességét, szívhezható melegsavakban kö
szönte meg – Elősorolá ugyan is mennyire nyissa emlékezetében
szegény szülőinek nyomorúságát a maga szenvedéseit azok hal
tali késedelmi elhagyatásával, szerongatott helyzetét, melyből lelkü
még mesés is dúlyák – elmondá a koldusok által tervezett, szeren
tétés szerencsétlenségét, miléti megszabadulását – ide ju
tását, s kedves gyámanyjának páratlan nagylelkűségét, s
végre a tisztelt körségnek nemes pártfogását és segedelmét
melyekben örök hálára és viszafizetésre érzi magát kötelezve
pel, s igéri is hogy élte első feladatának tartandja, azoknak min
den adandó alkalommali teljesítését –

A jeles ifjúnak meleg szavaira minden szív megfájúla s
minden szem könnyezett, s mindenki szíve fájó érzelmével
s az istenség titkos útainak gondolatával foglalkozván hall
gatott, míg nem a gyám anya jó szíve szétt borjából kibon
takozva, válaszolt a most már jeles ifjúnak szavaira, akar
s magához mélyolag, mely ismét új és mély benyomást gyá
korolt minden kebelre, mert most már egyetemesen érezte
az egész nép a jószívemény legédesebb jutalmát, a nemes öntu
dat magasztos örömét –

Jogi pályája bevégzése után Zarándok József ügyvédi gya
korlatát s nyájd azután nem sokára okleveles ügyvéddé lett,
Minthogy pedig ügyvédségét is valamint tanulói pályáját ki
fogyó hűséggel és fromolysággal folytatta – a hálgy világ fi
gyelmét csak hamar magára vonta – s hirtelen keresett és
híres ügyvéd lett, s dolgai nagyon jól kezdtek folyni napról



s napról napra gyarapodtak, s már kezdte érezni az ő he
lyzete gyámanyjának azon egykori bizarro jóslatát, hogy
ő talán még vér is lehet! – s ő az is lett – mert az erény
ha néha bár későn is de csaknem elébb vagy utóbb felvirágzik
ja a maga jutalmát – Zarándok József ügyvédi arcza
tja, elhíresedett jóindulatossága, szigorú pontossága, párat
lan becsületessége s mindenkin megnyerni tudó kedé
ves modora – alig pár év lefolyása után a Főbírói vég
zet pedig még a megyei alispáni fényes állásokra emel
te, igen nem mint különös történetü egyénen az e
gész világ szeme rajta függött – mindenki ismerte, s mint
jó hirü egyént mindenki szerette, becsülte, tisztelte
és emelte; mindenki bizott benne és senki sem csalatko
zott, s kiürülkeretett volna emberjobban mint a jó lelkü
gyámanya, a szegény de becsületes gyermekes tanító
lánya hogy egykori védenczéből Védnöke lett, – és ki? mint
az a nemes lelkü község, melynek szemei most már re
ményteljesen függöztek az egykor elhagyatott gyerme
ken, most már Főbirón –

Be teljesedtek a szegény anyának keserg[ő] nyét vigasz
taló egykori ama szavai, hogy az istennek útai a mi
lyen titkosak éppen olyan bölcsek is, ugyanazért az
ember is rossz tetteiből is tudja jót kihozni – hogy Jós
ka még úgy ha elhagyják szerencsésebb lehet, mintha
magukkal hurczolnák a nyomorúság sarában – s hogy
álei az istenben igazán bíznak, soha sem csalatkoznak meg.

Zarándok József Főbirónak válaszában, legelső gondolat
jében, s legelső érzés szívében az volt, hogy keresett védasszonya
iránti hálaját minél előbb tényleg[es]en is bebizonyíthassa
s az ő egykor gyámoló jó népén minden lehető alkalommal te
gyen[e]sen –

Igaza volt helyesen volt, mert a hálátlanság az emberi Szívnek egyik legnyomorúbb legbájolóbb vonása – A hálátlan ember a régi közmondás szerint a földnek legnehezebb terhe, és az Zarándok József Jóbíró, mint okos és jól elkülönített ember nagyon jól tudta, sőt nagyon is érezte, hogy bár ama nős vádlót alkalmazza akkori legyen, igyekezzen elkerülni az által hogy befolyását alfogja a kiprézölte hogy az ő kereset és képzelt gyámatyát az ő Jóbírói járásában, a legjövedelmezőbb jegyzőségre választassa meg, és hogy annak mint már idős embernek nyugalmasabb napokat is szerezhessen azonnal egy segédet és elkülönített számára – Igen ám! de sem a gyámatyát nak a már megszokott jó népről, sem a népnek ajó és buzgó tanítójától s jegyzőjétől megválni sem mi kedve sem volt noha amott a fizetés két annyira rúgott – mert hiában! az idő, az együttes örömök és szenvedések, bizalom a jó emberekkel nagyon egymáshoz forrasztják – Mit tett tehát a jó Szívű s hálátlanok Jóbíró? s mit tett a jó nép? hogy minden igényeknek elégtétel tenek? – Ajánlat – azt tették hogy a régi jó tanítónak mind az annyi fizetést mint amott tett volna, mind a segéd tartást égész készséggel megajánlották, s mindaddig tak együtt – így hát az érdem, a buzgó szeretettel itt is bizonyítva a mi gya jutalmát, azomban a nemes lelkű Jóbíró nem csak az ő kedves gyámatyáról, hanem annak szegényes állapotban élő gyermekeiről is mint az ő szeresett testvéreiről szívte megemlékezett, s azokat is minden lehető alkalommal tőle telhetőleg boldogította

nem külön



nem különben az ő gyermekeinek pajtásait tanuló társait ha valami ügyben nála megjelentek mindég a legnagyobb örömmel, s kerekedő nyájassággal, a legbizalmasabb legbuzgóbb figyelmeztetésekkel fogadta és kezelte, s ha kellett s ha lehetett a legnagyobb készséggel segítette rajtok – ő nála, ő, sokaknál úrálatig foluzódó másolat lenézés sohás nem érvényesült – Ő a kis igazi értelmében jó volt – annyira jó volt hogy nem csak az ő kedves gyámatyját s annak családját hanem az ős pártfogásába vett körtségnek minden egyes tagját mint testvéreit, mint rokonait tekintette –

Mint az Zarándok József Jóbíró, hálás Szívének vágyait az időhöz és körülményekhez képest nemileg már teljesítette tőle hivatalos dolgain a rendes folytatásán mellett, kerületében sokféle üdvös rendeletekkel is küldözött tétel – arok közöt a jövő menő szegényekre, szavargókra, koldusokra – oláhcigányokra vonatkozót is – ah! de mikor ezen körlevelek fogalmazása s mikor azon gondolat ferdült meg agyában hogy az ő természetes szülőit és testvéreit is kíméletlenül sors talán még most is arok közöt üldözi – agyveleje égett! s Szíve egy vértabbá vált s a fájdalmas visszaemlékezések lélekerejét elfojtá, szem ezt könnyekbe birálva s lelke semmiben sem találta gyönyörűséget, Szíve sehol nyugvópontot, csak egyedül azon ohajtásban hogy ő elveszett kedves szülőit, s elveszetlen testvéreit felfedezhetné megtalálhatná, megölelhetné és boldogíthatná – mert ő úgy szerette azért hogy szülei elhagyták soha sem tudna azokra rehetetlenül undora ő arc hogy a nyomorúság, az elhordozhatatlan életterhek kínszenvedések által, azon vagyok nérve és keserű lépésre – tudta hogy azon szerek által arok is özöllő vérző sebeket ütöttek magukon – belátta azt is hogy ha azt nem tették, tehát ha meg élnek ő is nyomorban szenvedik velök együtt á mai napig, azomban testvérei meg nem is vétettek ő ellene semmit – így alakodott Zarándok Józsefi mert ő jó Szívű volt – a jó Szív pedig soha sem

fogadhatja

xxxxxxxxxx tagadhatja meg ön magát, nem tagadhatja meg édes övéit, ö dobogó ér- ö önül és sér- ö szeretés fáj- tér és megbocsát.—

Kiadja tehát Zarándok Józsefet Főbírói rendeletét, mi szerént a körségek bíráinak a legszigorúbb felelet terhe alatt szorgalmatossá adatik, hogy bármiféle jövő merő egyenesek Főrendeletségül adatnak, hogy bármiféle jövő merő egyenesek csavargókat, koldulókat, koldusokat vagy kéregetőket különösen az ilyen annyi sok károkat okozó ólák cigányokat a legnagyobb figyelemmel kísérjék, s ahol olyanokat mutatkoznának akár van útilevelök akár nincs, azonnal a Főbírói hivatalnál kísérjenek. sas. sas.

A Nép mely a Főbíró élettörténetét többnyire ismerte, a szigorú rendelet felett különbféleképpen okoskodott- egyik úgy azt is azt mondá, hogy talán Szülein, s az ős megbéntani akará koldusokon akart bosszút állani- Másik azt állitá, hogy azoknak bizony nem az á kándikálás mert azt nem is olyan ember hogy valakin bosszút tudna állani, hanem talán szeretné ha Szüleivel s testvéreivel történetesen összekerülhetne- harmadik azt erősité, hogy bizt azzal azért tette ezt, hogy ne legyen olyan sok csavargó- s több efféléket beszéltek; s szerének igaza volt, mert egyik célja csakugyan az volt hogy Szüleit ha még élnek, s testvéreit felkutathatná, s nyomorult helyzetükből kisegithetné de á bosszuállással nem is álmodott, mert azokat kik és megakarák bénitani akkor elvesztik mélyó büntetésöket- Szülei ellen pedig egy vélony hajszálat sem tudott volna megmozdithani, nem ám, mert Zarándok József azért hogy segitségére segény Szüleitől származott, s azért hogy rongyos daróczával fedett kebelből szivta az anyatejet oly nemes lelkü volt, mely egy grófi vagy hercegi szülötteknek is dicsőségére vált volna.- Nagyon tudta ő azt hogy valamint á rossznak jóval szemben á legnemesebb ön megtagadás,



dás, úgy a bosszuállás az ember á barmiság legalsó fokára sülyesztő helyes- A bosszuálló ember lelke állatlodó Cryptikus, mint még maga agorasság is kárhozatra itélt és kerül.—

A Főbirói rendelet következésében nem sokára a körségi bírák úgy kerdák a Főbirói hivatalba á sok koldust, csavargót, mint ha az valami talpadalmas határ lett volna, s hogy á Főbíró kán dikái urat érhessék, mindenikének iromány az szorgalmatos arás alávetve, a mellett tőiről hegyére mindenet elmondani azoktól; mert az idősebbekben szüleit, a fiatalabbakban pedig testvéreit keresse— A kivalami bünben találtatott, az ébrá tatott, vagy ha útlevele nem volt, szülesési helyére tolonczoltatott; a kibocsátottaknak pedig á csavargást keményen megtiltatott- de egyszersmind á körségek elöljáróinak is megha gyatott, hogy munkaképtelen segényeiről minden körség gondoskodjék; á munkaképesekhez pedig valami munkát adjanak, hóval á segényeket jövevényeket nyomorát lehetőleg enyhiteni igyekezzenek. sas.—

Már több mint egy egész év folyt le a rendelet kibocsátása után, s száz meg száz jövevény koldus fordult meg a Főbíró előtt, de legtöbbnek kérvegálódásának daczára sem jöhetett valami olyasnak nyomára mely az ő Szüleiről vagy testvéreiről csak valami legkisebb sejtelmet is nyujthatott volna nékie s már már reményét vesztve, s halálukat képzelve fejéből csaknem egészen kivesztette, s á helyett most már másulásra forditására figyelmét, á mi úgy az már most nem is sok fejtörésbe kerülő nékie, miután az, az ő lakásától úgy mint egy ős hat mérföldnyi távolságra fekvő, de még az ő Főbirói járásában lévő D. körségben való özvegy Kardos Antalné nagy módu üri asszonyságnak Eliza nevü egyetlen gyönyörü leányában már ki volt szemelve, oly módon hogy a Főbíró ama körségben valahány sur hivatalosai

hivatalosan megjelent, sőtt később hivatalon kivül is, mind
dig oda szállat, s mint kedves Vendég fogadtatott, mind
nagyon tem ésszes kövesperpénya arra, hogy a két szép párnak, szive
szeme, szerelme egy mással csakhamar találkozott, egy más
pamar megértették, e szerént a közösül támadt erős szokon
szenv a házassági ismét a teljes bizonyosságig megérlelte,
s annak következtében történt közösül annak elhatáro
zás is, hogy május hóban mind a hárman, már tudni
illik a kedves kis a az ő kedves mamájával és ő együtt
valamelyik jó hirü fürdőbe egy hónapra elfognak utazni,
és úgy történt, elmentek a gyönyörü Balaton fürdőre,
de mielőtt elmentek volna, hivatalos dolgainak egy
és szinnyebb szépét irnokára bizva, többek közöt meg-
hagyta annak is, hogy ha addig, mig ő távol lesz
valamelyik cirkusz, koldusokat vagy másféle csavargókat jö
vevényeket találnak a hivatalba, irományaikat szedjék
fel és tartsák meg, magukat pedig tartóztassák le mind addig
mig ő haza nem jött.

A segéd ura parancsait pontosan teljesitette; a beté
teket, kik pedig megtelepedésükre kapcsolatok, mind el
záratá, természetesen nem a Főbiró szobájába, hanem
a rideg börtönbe, sőt a hivatalos nagyon is sovány kos
tot, egy egész hónapig sanyargatta a nyomorultakat úgy
annyira hogy mikorra a Főbiró a fürdőből haza érkezett
némelyiknek már az orrán is kifejlett lehetett látni.

A Főbiró a fürdőből kedves vendégeivel haza érkezve
segédétől tüstént az elmulottak listáját kérte elő, s egyik
pek is másikuk is irományait átvizsgálgatva, a többek
közöt ezt találja egy ujlevélben Vándor István 32. éves
Katholikus L. községből megyen nejével és három gyer
mekével



gyermekével munkát keresni sat. sat. Megáll a Főbiró, gon
dolkodik magában – e Vándor, ön Zarándok, ez ériekelne
őt ugyan mindegy, csakhogy egy kitett mások hangzik
hörmingkét éves, ak életidő is épen oda vág – három gyermeké
vel! hiszen mi is hárman valunk – hiszen még most is jut
eszembe gondolá magában a kis Erzsike meg a kis Janika
körben valami nyugtalanitó, valami soha még ed
dig nem érzett érzelem szállta meg lelkét, s felsohajtott,
oh! én istenem! nem ezek e arén kedves Szüleim!! – Elő
hivatá őket – azok megállanak előtte – tenyerek, ékesek
hallaványak, homlyosak szóval szánalomra méltók voltak
mert az élet minden nyomora rajtuk lenni látszék.

A Főbiró végig nézvén a fegyetlen sors tanusain mond
hatlan érzés fészkét kebelén, gondolván magában – hogy hát
ha ezek a szerencsétlen teremtmények az ő Szülei! – Azok ál
latzak nemán, ő pedig elmerültben vizsgálta arczvonásai
kat, – A kérdéseket kaggatva, fürkelve, fenn nélkül valotgat
ta fel nékik – s azokra úgy felelgettek féltükben, mert mint
legalább is az életet napjai vélték magokra eljönni –

A Főbiró már sok kérdést tett fel nékik, de még sem tudta
sehogy a keresett titkos fonál végét megtalálni mely á tolná
va vezetett volna – Ujra felvette irományaikat, olvasgatja
egyenként, s azt találá közülök egy másik közt arra időbeli más
nagyon elrongyolloott ütlevelet is, – olvassa – Vándor István
32 éves róm. kath. neje Sósér Erzsébet 26 éves – gyermekeik
József, Erzsébet – és János, ötnek munka keresés végett

A másik ütlevélben is kivolt ugyan téve hogy Vándor István nejével 3 három gyermekével megyen a nagy világba munkát és kenyeret keresni; de a gyermekek neve abban nem volt kitéve, Szülőnek a nevét pedig nem tudta, annálfogva nem igazolhatott vígtón a kérdés vágásba – de a mint a gyermekek nevét József, Erzsébet és János

János elolvasta, azonnal világos lett előtte minden-
mire e nevek József, Erzsébet és János elolvasásánál már
csaknem leroskadott, s alig tudá hozzájok azon kérdést
intézni, hogy hát a gyermekek hol vannak? hol van
a Jóska? hol van az Erzike? és hol van a János? annak
halálosan elnémultak, mint ilyen esetnél szokás egy
gyik a másikra hagyta a feleletet – úgy érezték magukat
mintha ítélő szék előtt állottak volna – ekkorban
az ötlött a Főbíró fejébe, hogy külön külön kikérdezni ő-
ket talán jobb lenne, az igazság úgy talán hamarább
kiderülne mire nézve á Vőt kirúgdalta, abban maradt
férjünk pedig újra felelni azon kérdést magát, hogy
József fia hol van? de hozzá tevé á Főbíró hogy igazán
feleljen mintha az ítélő szék előtt állana, mert ha
hazudni találna sajnálattal sokkal sürgősebbül lenne dolga is.

A férjü tehát elkezdé mondani hogy ő hol lakott, hogy
ott a többi inséges esztendőben, neggedmagával már
meg nem élhetvén, fejével s három gyermekével elindult a
nagy világba – de á maga munkája s keresete által, mivel
vagyúl is jutnak, á mellett folyvást beteges is volt úgy
mond, úgy sem lett képes fejét s gyermekeit táplálni, tehát
jó szomszédság tejében, ezenben á jó emberek könyörületében
bízván á negyedik éves kis Jóskát, miközben aludt egy julsreggelen
elhagyták gondolván hogy úgy még boldogabb lesznek, mintha
ő velük nyomorog s idővel még pénzt is táplálójuk lehet ha-
valahol felszabadítható – tovább így folytatá beszédét – am
bár nagyon keservesen sírattak szegény gyermeket, még a
kis Erzike is, s ámbár sokszor megfordultunk azon a tájon
s kérdezősködtünk urán ha azért hogy ha valami jó sorsban
tudhassuk volna tenni őt, sehonnét hírét sem hallot
tuk pedig már tizennyolc esztendeje – és szegény anya be
-mit könnyekkel



szemei könnyekkel, szíve bánattal megtelvén tovább nem folytathatá, elnémúlt, Zokogott – József alattis ingadozott de más lábai s megindúlt vére á föld, házel volt az elszédülés hez s elfelejtve szenvedéseit, elfelejtve főbíróságát, rohant a szegény ember a szerencsétlen apa nyakába, megölelte, csak nem agyon szerette volna mondani: én vagyok kedves atyám á te József fiad; én aludtam el á falun kívül á pusztaságban, engem hagyjatok ott, de hirtelen hallám be hamar édes anyám hangját; az bennem nem tudta hirtelen elgondolni hogy ott mi történt – azt vélte hogy férje és á főbíró valamen öszekapcsak, vagy megtébolyodtak, míg nem újra kezdé á Főbíró, annyának is nyakába borúlva mondani – Én vagyok kedves Kálmán á ki sokszor megsiratott Jóskátok; engem hagyjatok el mikor aludtam – én ébredtem fel egy ámaltalanságra, s mondhatlan keserűségre – engem akartak á gonosz lelkü boldusok megbénítani, boldus já örökös nyomorúlttá tenni, csupán csak azért hogy velem szánalmat keltvén sikeresebben boldúlhassanak – s ne lenni maradt meg á véletlen ott termett idegenek által egy hajszálon függő életem sat. sat. – Az anya érezvén hallatára közel volt az ájulásban, mert félelem, öröm, bánat egyen mind egyszerre rohanták meg kebelét – s Kedves Jóskája, kis álmos szokására oly hévvel csókolt, s mintegy elevenen kapcsára tábortúlra oly keservesen sírattak, mikor nem mikor megcsókolni! hanem Jóska kedves fia rohant á rég nem látott édes anya nyakába, s agyon ölelésával szeretni tartani, oly hévvel szeretni azt magához –

A zajos jelenetre á Főbírónak á bizonyítól szobában időző apja és bíró Napja is benyitottak á hivatalos terembe megakarván tudni hogy hát mi különös történik ott.

sponyú

sipony üdvözlésökre arra látják hogy a Jóbíró a szegény és
rongyos édes anyát, a gyermeki szív legegyengédebb érzel
mével öleli és csókolja – és őket is azzal fogadja, hogy azok az
ő szegény de kedves Szülei – ez az én édes anyám mondá, azt gyá
mu akva, s ez az én édes Anyám, ezért szerettem és keresem már
én évek óta, ezek hiányzottak örömeim s boldogságom 1/2
egésítésében – és á kedves testvérem – most már ezt á boldog
ságos is megadta az égi, vegyenek részt kedves örök és boldog
ságomban, örüljenek velem !!!

A két nőt á váratlan történt meglepetés által oly zavarba
jött hogy alig találta el szerepét – A tisztességnál fogva mely
Ezt tük és a Jóbíró körüle már lecsere gondolat talán ma
golban, hogy ez á felfedezés reájok nézve nem valami hasz
gó, mind a mellett már mit volt mit tenniök, már csak
udvariasságból is az örülökkel örülniök kellett nékiek is –

Az indulatok első rohama a rokon szíveken mint Zi
vatar á légen keresztül vonúlván, a zajongó keblek kissé
csendesültek; de az alvó gyermek, és kétségö szülék közöt
ez előtt 17–18 évvel megszakadt bizalom kereke, kivüle a
szegény szülék részéről, az idő a rangkülönbség – szegénység
rongyosság miatt nem Tökkenhetett egyszerre á rendes kerek
vágásba – mert á természetben ugrás nincs – ők is hás tu
lajdon gyermekökkel szemben is félénkek tartózkodók valtak

József kijól tudta hogy nyomorúlt Szülei már egy hónap
óta elszukva voltak, s minthogy által nagyon is szűken élel
ők ezen ivott, bizatta a vigasztalásra őket – Kardosné ő
nagysága is az ő kedves Elöljával mind nyájasabbak
Ea lettek irányukban, s á legnagyobb előzékenységgel
járták el körülöttük, mi által mind bátrabbakká, emül
tebbekké lettek, és már beszélni is jobban tudtak.

Az evés



Az evés után semmi sem volt sürgősebb teendő, mint
szükséges ruhával ellátni őket – s az is megtörtént, ru
tán mind két részről számtalan különbülömbféle kér
dések jöttek elő. József elbeszélte kedves Szüleinek egész élete
történetét a mai napig, akor pedig az történetésen nagy
figyelemmel hallgattak, s nagyon örültek
hogy Józskának még is csak jól folytak dolgai – mire az a
ty a felszólalt s mondá – úgy é édes feleségem meg mond
tam még akkor midőn elhagyták hogy Józskának jól fog
dolga. – Meg ám felelt az édes anya, de az nem nekünk
köszönhető szegény, hanem az isteni jó gondviselésnek! –

Mindegy már az kedves Mamám! Hála á jó Jézu csakhogy
élünk és összetalálkoztunk – Akkor nehezen esett az igaz, de
úgy é kedves Mamám semmit sem adnak könnyen, majd
után már jobban lesz, kedves Szüleimnek is, mert nálam
fognak maradni, megélünk, itt nem lesz semmi dolgok, nem
lesz semmi bajok, s ha előbb meghalnak mint én, fogjálba
könnyeimmel engem fogom kísérni. –

Így volt az édes anyának bánata midőn kedves Józskájára
mint egy eleven kapcsolá ráborúlt s vére mérge szerént utolsót
megcsókolá, de talán most annál is nagyobb öröme, látván
azt hogy nem csak mily magas rangú, hanem hogy mily
angyal jószívű fiú az az ő fia, ki nem neki egy ily szegény
Nőnek hanem egy grófi Anyának is dicsére válhat a nélkü
lönek hanem kedves Szüleim! Hála á Jóbíró-nak egyszerre
nem mondhatunk, vagy nem késérhetünk el mindenek
de hát á kis Erzsike hova lett? hol van? – Annak édes fi
am mondá az édes Anya szintén nincs semmi baja, mert
mi azt még öt éves korában oda adtuk egy St. községben
való nagyságos Árvonynak örökbe, á ki az igére, hogy
mint sajátjokon Szülőkét egy tekinti, úgy fogja nevelni s
halála után

halála után pedig minden jószágán örökösévé tessi
nekünk is adott akkor, az isten áldja meg 50 forintos és
annyi mindenféle eleséges á mennyit csak elvihettünk, de
azután oda mennünk soha többé nem szabad volt, pe hogy a
leányka helyzetét s az ő hozzá való viszonyát időről időre fel-
Zavarjuk- kívánságának helyességét magunk is beláttuk, u
gyan azért, bár szivem szakasztott majd darabokra szakadt bána
tában még sem mentem oda soha á mai napig, s azóta nem
is láttam á kedves Angyalom Erzsikémet pedig annak márti
Zentar, vagy tizenhét esztendeje- áh! pedig mint szerettem
ahh pedig mint fáj nem láthatni, mint fáj nem csókol
hatni, azokat az angyali kedves ajkakat, melyek nem egy
szégen is egy estve midőn Rokásom szerént házunk tájékát ke
rülgettem hogy olykor olykor csak legalább egy sivalldását is meg
hallhassam: á kertben á lugasban egyedül ülve aron igaron
reá álló Rivrepesztő dallott énekelé

Nem hal meg énnékem- nem hal meg énnékem
Sem apám sem anyám
Még is árva vagyok- még is árva vagyok
Igaran- iga- - - ún az édes anya már keserű
ségébe fuladva tovább nem folytathatá, hanem Sírs- Sírt ke
servesen, mikéns édes anya kedves halottját siratni szokta,
és siratni tudja; A jelenlévő Kardosné asszonyság is és az ő ked
ves Elirája, kik az édes anyának ezen előadását hallgaták, s már
sejtették hogy egy új meglepetés küszöbén állanak, szinte sírak
de á torkán élő minél Kardosné asszonyságot, minél különösen a
sok búval, bajjal, nyomorral küzdő Büleket, annyira megvál
tortatta hogy még csak gyanánt sem menék volna, hogy va
laha egy más látták- Még az édes anya ezeket így beszélte a
mellül hogy ő á jelenlévők közzi árvonyokat csak sejdítem is
tudta



tudva volna, s a zéllül hogy amazok is ezen rejtelmes viszo-
nyalról még csak fogalommal is birtak volna, addig á többi
ekre, á mint á rejtélyes helyzet jobban jobban fejlődött, oly iszo
nyú meglepetésben részesíteste hogy nem csak á Jóbirónak
á már már Vőlegénnyel, s nem csak Erzsikével Kardosné
asszony szerént Elirával á Jóbiró által eljegyzett Arával
hanem Kardosné asszonysággal magával is forgosa á
szoba, emelkedett á kardzik, s az ő kedves Elirája hogy ed
dig még édes anyja nyalába nem rohant, talán csak lar
tozásra a jósztól, hogy arral szeretett gyámanyját vélte
megsérteni- és továbbá talán aron gondolatolbai elmenni
les, hogy ő már most czélszerént á Jóbirónak többé nem
mert bátyonya hanem testvére! mindazáltal, szünni meg
lepetésből lehetőleg kibontakozva, s á természet elárasztá
tatlan örök törvényeinek ~~szegzetre~~ hódolva, ő is most Ked
ves feltalálá Szülének, majd á Jóbirónak, most már szere
zett testvérének nyalába borúlt, egy más tól könyeitől öntöz
vén és testvéri csókkal halmozván—

A családi öröm- mindá mellett hogy az egy más- eddig
lángolón szerető jegyeseknek szögön á testvéri szerepbe illesz
kedniök kissé furtsán at testvéri- határtalan volt- csak Kardos
né asszonyság és az Urnak szivét hallgatag á sorsnak csudás
jáczkáit- A Jóbirónak esze pedig ott járt hogy az események
ilyetén fejleménye után, Erzsikével mi jog történni? nem
vehet el szerencsés helyzetét? mert most már ő sem ve
heti vissza, s hatalán Kardosné asszonyság is igéretét
megtalálni változtatni, akkor ezen különben szerencsés,
találkozás, czá nézve szerencsétlenség lenne sat- Ilyenféle
gondolatok fuskodtak á Jóbiró agyában, mig az okos
Kardosné asszonyság talán észre vevén á hosszas hallga
tás után alkalmas nyújtott neki a szólásra s így kez
dé beszédét

beszédét – életemben sok kisebb nagyobb meglepetésekben
részesültem, de ilyen velőkig hatóban nincs még soha sem:
az egészben még az a nagy szerencse, hogy örvendetes le
folyású, különben talán elhordozni sem lehetnes; s bár
megrázólag hatott rám minden percében a viszonyok
csudálatos fejleménye, még is oly örömmel stek
vessel hallgattam, milyen a sokat szenvedett, de
nemes lelkü családhari viszonyom panaszol –

Az én kedves Elirám édes annyát ki őt szülte szog
tatta, ski őt annyiszer megsiratta, ma megtálta – nem
szerette; isten akarta igy, tehát nagyon jól van: ő édes
anya is, én is szerem, ő nekem legdrágább földi
kincsem, én nála nélkül nem élhetek; ő is szeretheti
más szülő édes annyát is, és engemet is – A termé
szet édes annyát mikénr csak szeretni tudja, ezután már
nem lesz elválva tőle – de azért ő ha megengedik és neki
is úgy fog tetszeni ezután is enyim és nálam maradhat,
s valamim szivemet úgy minden vagyonomat is éjra
neki ajándékozom halálom után. –

Kardosné asszonyságnak ezen nagylelkü nyi
latkozatát mind a Jóbiró, mind a Szülék, mind a
kedves Eliza természetesen a legnagyobb örömmel
és kitörésekkel fogadták, s ekkintetben már kétség
vagy pehéz még forgott fenn – hanem kedves anyam!
folytatá József, kessen már itt vagyunk testvérek kz
isteni gondviselés összevezetett meg jelig csudálato
san bemünket, de boldogságunknak még egy nagy
hijja van – hás a kis Janika fiegény hova lett? hol
van?



van? ah! mint örülne kegény jüi ő is ha tudná hogy mi
itt most mily szerencsésen, mily véletlenül találkoztunk
Janikás – mondá az édes anya: Zs. Kürségben ez előtt
valami tiz esztendővel egy kegény szabó mesterhez adták
inasnak, hogy mesterségét kitanulván abból lassan
Ján megélhessen; hanem á Mestere időközben elhalván
a mesterségtől ő is elmaradt: de minthogy á jüi akor
ügyes volt, mert Mestere az isten áldja meg á porait is
Janikás iskolába is járatta; egy H. városban laló s jü
kereskedő, ki á meghaltval közeli rokonságban volt Ja
kás megkeresse, és mindjárt á temetés alkalmával pe
reskedő inasnak magával vitte; azóta mit sem tudunk
róla, mert több okoknálfogva hozzá nem mehettünk ille
tőleg menni nem akartunk se hogy gondja
hogy nekünk talán egyetmást adogas – és igy mott már az
sem tudjuk hogy az is ausz van é még, vagy a sors másfelé hajtta.

Alig az édes Anya beszédét még be sem végezte, már a
Jóbiró és Anaka is kipirán látták hogy ismét üj meglepeté
sünk állanak, de á többiek még sejteni sem tudták hogy mi
fog ismét következni – A Jóbiró ugyan is elkezdi monda
ni – no kedves Anyám! arra á jüi áll amál á meghalt
kegény szabó mesternél volt, s áki onnes H. Városba jüker
kereskedésbe ment, miután az ura kereskedésével megbu
kott, s á jüi onnét is kimaradt, s miután annak á keres
kedőnek ügyes peres dolgait, mint aki még ügyvéd én
folyt arany, ars á jüi, én az megismerém és megszeretvén
magamhoz vettem, mint irnokot, és imé azóta itt van –
ez az – kedves anyam! – rá mutatván az Irnakra, ez a ma
ga kedves Janikája, és á mi kedves testvérünk – üj ámulat
üj meglepetés mindnyájakra nézve, s ujra egymás nyaká
ba borulva sirának á hosszú vetseleg keserü fájdalmai

míg nem a Főbíró egyszer megszólalván mondá: No kedves Ja
pikám! teneked jutott a Domen szerez szegény kedves kútfúnker
egy egész álló hónapig, megbírtonázni és megkoplalatani – és
ten boesássa meg mindnyájunk vétkét – ez a Sors véletlenbosújá!

Most már elpsára kifejlődött az egész bonyalult helyzet
s egyéb sem volt hátra mint egymásnak kölesönösen örülni
Egymást szeretni egyszerűt boldogítni; de mivel természete
az embernek hogy bírnéi vagy bánatás szereti másokat is
megosztani; vagy jól esik neki ha vele mások is örülnek vagy
keseregnek; amalfogva a jó lelkű Főbírónak is rögtön oda jutott
az eszébe hogy ebben a rendkívüli örömben az ő kedvesei és tekintet
gyámatyjás is osnak egész családját is mint testvérüket ré
szesítse egyszerre közös boldogságban, ezértök küldött, és az e
gész hon lévő családot, u:m: a gyám atyát, és gyám anyát, a már
képen felnőtt Jolánka és Ida leányaikkal – Lajos és Béláneji
aikkal, kikkül az utolsó, már mint nyugalmazott huszár
Főhadnagy időközben odahaza – magához tisztelt az egész csa
ládot arról elhagyatottságában igyekezvén áldott környezetének
hasznlan örömkörüket ünnepi alkalmat a szép eseményből, melynek
arok is teljes lelkéből örvendeznek, s miután a Főbíró által
jes három napig múlatnak volna a, Kardosné asszonyság in
dulványára elmennek őhozzá, s ott ismét még három na
pig mulatnak együtt – melytöltött vidám és öszpontosabb s tartósabb vígságnak és összetartozásoknak lesz a
tapjává – Tudnivaló hogy a családi dráma folytán a jegyző
sek magasan fellángoló szerelme a testvéri szeretet iránt
tobadt – vagyis, míg a testvéri szívek csendülgtek volnak az
szerelemmel, addig a jegyesek szíve üresen maradt – jaj de hiúsan
az ifjúi szív minden bűvös gerjedelme hamar rá talált párjára,
Jolánka a gyámatyának legszebb virágában lévő gyö
nyörűen megszerkezett szép leánya, épen azon időtájban szü
letett



Szülésszer mikor Jolánka jó sorsa oda vezérlette, amálfogva
ő az aller iránt piszkos Jolánkát sallérringával, daykál
ta, s mint nagyobb gyermeknél kisebbnél szokás azt ápol
ta, és felesébb szerette, és annyira szerette, hogy ha vala
mi szükség, kinagyobb áldozatban sokon szem ellenállha
tatlanul Erzsikéhez nem vonja, bizonyosan Jolánka
leendett első választottja is, s most mivan a sors
úgy akarta hogy Árpája testvérévé legyen, semmi sem
állott ellene hogy a kedves Jolánkának nyújtsa kezét
és szívét, ki egy főbírónak tökéletesen oda illett – és sem
mi sem állott ellene hogy Jolánka is örömmel ne fogad
ja azon nemes Férfiúnak kezét ki őt eseteseni kínában
és annyi szeretettel ápolta, s ezután is egész élete pályá
ján kerepsül ápolni óhajtja, s kinek ő lelkének lenni
nagy szerencséjének tartja.

Erzsinek ügye hát már tisztában volt, hanem mivan
Kardosné asszonyság, a családi örömök telő közepében
így szóla – Soo édes Janikám! ön meg már most tegye
azt, hogy vegye el az Ida kisasszonyt, hiszen úgy is lá
tom hogy fülig szerelmesek egymásba, s nem enyelem
hogy a kedves Bülék sem fogják ezt az ön indítványo
mat ellenezni, annyivalinkább nem, mert ezennel igére
tet tesek önök előtt hogy Janikának sőt Lajosnak
jövőjéről is úgy fogok gondoskodni hogy mind ők
mind a kedves rokonak bizonyosan megelégedjenek velem
elégedve. – Ezen családi örömök közös történt indít

ványa

vány a Kardosné asszonyságnak készség kivül minden ozr
lerőhnek főkép pedig az érdeklésednek nagyon tetszettek:
s á igság hiatárdalan volz, minha egy rvid pillan az egy
egész élet keserüségeis akarra valna kipórolni: hanem azén
valsal ám még is á társaságban olyanak is ülnek az örön
ből még nem jutot egészen annyi, min á Kiá boldog fe
gyes párnak; ugyan azért Bálint Főhadnagy úr is, kis
á bájos kedves Erzsike lárása, minden karon ai tem pójá
ból skenységéből kiveslárszett s bárány helidé uthi
tors, most már á felig trefás, felig komoly jelenetek közön ide
jén lársa felsválalny, és á kedves Szüleiket s testvéreket, külö
pösen pedig Kardosné asszonyságot, mint gyámanyát fel
kérni, hogy ha a kedves Erzsike kisasszonynak is nem lenne
ellenekifogása, tem e kegyes öket is a párvs élet boldogsá
gában részesitseni, s ös Erzsike kezével boldogitani — hiszen
úgymond folytatá trefásan azért hogy katona valtam, nem
vagyok ám én valami tertentő harczias vad ember, s nem a
Zéro leszem ám Főhadnagy, minha talán az ellenség kö
zött valami nagy dúlás közepette volna el, kerán sem, ha
nem csak azért hogy egy óvrák táborsnak miter á lovával lia
karni megraptam és á leesestől megmentettem — erre mind
nyájan nagyot nevettek, s minthogy magát katonás daliás ter
mete s kinézéte darára is oly jámbor férfiúnak lenni bebi
zonyitotta, ahajtásába mind Kardosné asszonyság, mind
a Szülék és testvérek, mind pedig a kedves Erzsike egy kis
habozás semmismiskedés után bele egyeztek — így jövödön
az egész társaság szorosabban egymáshoz — így lettek ro
konokká testvérekké s tereset és beszélgetésből álvali — így



Így éltek azután kölcsönös szeretetben hosszú boldog esz
dőkön keresztül.

A Főbiró szerencsés történetének hire mindenfelé elterjedt
vén, mindenütt általános örömöt gerjesztett, sokan szerencsé
jét általmából, nem csak az őt tanúsitó példájáért segitő kü
szeg, hanem á többi körülmények is mindnyájan küldöttségek ál
tal kivántak Lipsziát nagy népvendégekkel és szerencse kiá
vatakat — különösen a nép nem győzte elégge dicsérni
magasztalni a Főbirónak szegény szülei iránt tanú
sitott nagyszivüségét, s fiúi gyengéd szeretetét — testvé
rei s egyéb gyámanyja iránti gyengéd hálájáért, minek
természetes kivánatos jelenetét á nép óhajtott tiptelese
és szerezte, s az isteneknek tartós áldása volt. —

× × ×
× ×